

דאטאן 31.11

סיפור ייסודה והתפתחותה של
קהילת חב"ד בראשון-לציון

תשורה

משמחת הנישואין של
הרה"ת דוד וחיה מושקא שיחיו
סוסובר

יום חמישי ה"י אייר, ל"ג בעומר, ה'תשנ"ה
כפר חב"ד, ארץ-הקודש

ליקוט ועריכה: הרב ישראל אלפנביין
סייע בעריכה: הרב ישראל אריה לייב לאופר
עיצוב: *y.w. designgraphic*

© על פי דין תורה ולהבדיל על-פי חוק הבינלאומי, כל זכויות החומר שמורות. אין לצלם או להעתיק את התשורה או חלקים ממנו ללא רשות מפורשת בכתב.

בעריכת התשורה והכנתה לדפוס הושקעו מאמץ ויגיעה רבה. אם נתקלתם בפרט שאינו מובהר כראוי - אנא הודיעו לנו על פי כתובת הרשומה דלהלן, כדי שנוכל לתקנו במהדורות הבאות.

להערות והארות: chabadrishon1@gmail.com

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואינו היום, יום חמישי ח"י אייר, ל"ג בעומר ה'תשע"ה.

התודה והברכה מובאת בזה לידידינו ומכירינו, אשר הואילו לשמוח אתנו יחדיו ביום שמחת לבבנו, ולברכנו, ולברך את הורינו יחיו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו מקרוב ומרחוק, בתשורה המוגשת בזה - סקירה מיוחדת ובלעדית אודות התייסדותה של קהילת חב"ד בראשון-לציון, הדמויות החסידיות שפעלו בה והאווירה הייחודית שהלכה והתפתחה בה, מאז ועד היום.

תודה מיוחדת להרה"ח ר' חיים-שאול ברוק שי', אשר מסר לנו את הפרק התשיעי מתוך הספר 'מעשה חש"ב', לתולדות חייו של סבו המשפיע הרה"ח ר' חיים-שאול ברוק ע"ה, שעומד להופיע בקרוב. חלקים נכבדים מהפרק שולבו בסקירה שלפנינו.

האל הטוב, הוא יתברך, יברך את כבודו ואת אנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחינו בניישראל, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובמיוחד בברכה העיקרית - שנזכה לעניין "הנישואין" דלעתיד לבוא ושנלך משמחה זו ל"שמחת עולם על ראשם" ונזכה זעהן זיק מיטן רבין דא למטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו ותיכף ומיד ממש.

מוקיריהם ומכבדיהם

דוד וחיה מושקא הכהן סוסובר

ח"י אייר תשע"ה
ל"ג בעומר, יום הילולת רשב"י
כפר חב"ד, ארץ-הקודש

התחדשות הקהילה ב-40 השנים האחרונות

“ראשון-לציון זה המקום שלך”

מספר הרה"ח ר' אברהם סלמון שי', מראשוני הקהילה המתחדשת ומחשובי הקהילה כיום:

“בשנים הראשונות למגוריי בראשון-לציון, כמעט שלא היו בבית-הכנסת ילדים, מלבד ילדיו של רב בית-הכנסת החב"די, הרב משה-צבי הלפרין ע"ה. הגיל הממוצע של המתפללים באותה תקופה היה מעל 70 (ביניהם: ר' יעקב-יוסף רסקין, ר' יוסף שמוטקין ואחרים), מלבד שלושה מתפללים צעירים יותר: ר' ישראל ליפסקר ע"ה, ויבלחט"א ר' יחיאל מלוב ואני.

“הסיבה להגעתי לראשון-לציון היתה משום שבאותה תקופה הרבי דיבר על כך שצריכים לצאת למקומות רחוקים ולהפיץ שם את היהדות והמעיינות. הייתי אז אברך צעיר וראשון-לציון דאז נראתה לי מקום טוב כדי להתחיל במשימה. למרות המרחק הקצר מכפר

חב"ד, ראשון־לציון נחשבה אז למקום רחוק. מטרתי הייתה לגור בראשון־לציון, כדי שייראו בעיר יהודים בעלי הדרת־פנים יהודית.

"ההתחדשות החב"דית בראשון־לציון התחילה בעיקר בתחילת שנות ה־20. עד אז היו בבית־הכנסת רק שלושה חב"דניקים מזוקנים, שיחד עם רב בית־הכנסת הרב משה־צבי הלפרין ע"ה שמרו על המקום כמו 'שמורת טבע' חב"דית. למרות שבית־הכנסת נחשב לבית־כנסת חב"די, רוב המתפללים לא היו חסידי חב"ד ושום הנהגה הקשורה למנהגי חב"ד לא התקבלה בעיניהם כדבר המוכן מאליו. בשבתות המצב היה קשה עוד יותר, משום שחלק מהמתפללים הקבועים היו בקושי שומרי שבת..."

"בשנת תשל"ב הגענו לכאן שלושתנו - ר' ישראל ליפסקר ע"ה, ר' יחיאל מלוב ואני - ואז התחיל להיבנות הגרעין הראשוני של קהילת חב"ד המתחדשת בראשון־לציון. מובן שדבר קיומה של ישיבת 'אחי תמימים' חב"ד בעיר סייע במקצת להתפתחותה של הקהילה החב"דית".

"אפשר לומר שהרבי בעצם 'תקע' אותנו פה בראשון־לציון", אומר הרב סלמון. 'ראשון־לציון נחשבה בשנים ההן כמקום של 'שליחות', בהשוואה לכפר־חב"ד. בשנות המ"מים היו לי קשיים מסוימים, והוצעה לי אז הצעה מצויינת של מגורים בארה"ב. כשנסעתי לרבי, נכנסתי ל'יחידות' ואמרתי שאני שוקל לעבור דירה למקום אחר. הרבי שלל את ההצעה באופן מוחלט ואמר לי: "ראשון־לציון דאס איז דיין ארט, דאס איז דיין פלאץ" [=ראשון־לציון זהו המקום שלך].

בשנות ה־20 חזרו ראשוני הקהילה המתחדשת בהגה"ח הרב יעקב הורביץ שליט"א לתפקידו הרשמי כ'משפיע' של בית־הכנסת.

בנוסף לכך, התפרסם הרב הורביץ בתור 'איש הלכה' נפלא, שקנה את עולמו בכך שהפך לתל־תלפיות שהרבה שאלות הלכתיות מופנות אליו וזוכות למענה ברור. לאחר פטירת הרב הלפרין החל הרב הורביץ באמירת שיעור בספר התניא כלילות שבת בבית הכנסת וכן שיעור חסידות לפני תפילת מנחה בשבת.

התפתחות הקהילה נזקפת לזכותו

בל נשכח לציין את תרומתו החשובה של הרב ישראל ליפסקר ע"ה לחיי הקהילה. עובדה היא שהרבי הפנה אותו להתגורר בראשון-לציון - לא בתור יציאה לשליחות רשמית, אלא בתור מקום מגורים קבוע - וגם כאשר כתב לרבי לאחר מכן שהוא רוצה לעבור לכפר-חב"ד, הרבי שלל את האפשרות הזו וקבע שימשיך לגור בראשון-לציון.

אין איתנו יודע עד מה, אך עובדה בלתי ניתנת לערעור היא מעורבותו הפעילה (והתקיפה, כשהיה צורך בכך) של הרב ליפסקר בעיצוב צביונו החסידי והחב"די של בית-הכנסת.

בתקופה ההיא כבר היו בראשון-לציון משפחות רבות בהן היו שלושה דורות שהיו קשורים לבית-הכנסת במידה כזו או אחרת, כאשר הסבא היה יהודי שומר מצוות, ולפעמים אף היה מנכבדי המתפללים ומוותיקי הקהילה, בעוד שהבן כבר היה מודרני שהיה פוקד את בית-הכנסת רק בחגים, והנכד התחנך בבית-ספר חילוני ולא היה שומר מצוות כלל. במקרים אלה, החלה להתפשט תופעה מצערת ולא מתקבלת על הדעת, שבה הגיעו כל בני המשפחה המורחבת לשמחת העלייה לתורה של הנכד בשבת שלפני הבר-מצוה, כנהוג בקהילות רבות. ונוצרה מציאות אבסורדית שבה בני המשפחה

מגיעים בעיצומו של יום השבת־קודש מכל רחבי העיר במכוניותיהם ומתכבדים בעליות לתורה...

בהסכם מיוחד שנחתם בין האברכים החב"דיים בקהילה לנציגי המתפללים המודרניים, הופיע סעיף הקובע שאם יגיעו בני משפחתו של חתן הבר־מצוה לבית־הכנסת בשבתות וחגים בכלי רכב - לא יתאפשר לחתן הבר־מצוה ובני משפחתו לעלות לתורה.

על הנייר נכתבו המלים, אך עדיין היה צורך בעמידה מתמדת על המשמר, על מנת להבטיח את צביונו הראוי של בית־הכנסת. היה זה הרב ליפסקר שלא נרתע מלהיאבק במלוא מרצו נגד התופעה. בכל שבת בשעת תפילת שחרית היה יוצא מדי פעם מבית־הכנסת החוצה ובודק כיצד מגיעים למקום בני משפחתו של החתן. ואם היה מגלה שהם הגיעו במכונית, דאג במלוא התוקף לקיומו של ההסכם בכל מחיר.

היו בני משפחות שניסו 'להתחכם' והחנו במרחק מה מבית־הכנסת את רכבם. אבל לרב ליפסקר היה 'חוש ריח' מצוין. הוא ידע לזהות את אלה שאינם דוברי אמת, אם לפי עוצמת נשיפות האוויר שלהם, המלמדות על המרחק שעשו בהליכה רגלית, או בשיטות אחרות שהיו ידועות רק לו.

אחת לכמה שבתות התפתחה בבית־הכנסת מריבה זוטא, בין הרב ליפסקר שקינא מאוד לקדושת השבת ולכבוד בית הכנסת, לבין בני משפחה שהבטיחו מראש והתחייבו שלא להגיע ברכבם, אבל חלק מבני המשפחה לא מילאו אחר התנאים וההתחייבויות. וכך, במאבק עיקש ומתמיד, גרם הרב ליפסקר לחיזוק הצביון הרוחני של בית־הכנסת.

בני הקהילה מספרים שהרה"ח ר' ישראל ליפסקר ע"ה היה במשך שנים רבות הרוח החיה בבית־הכנסת. אמנם הוא לא היה גבאי רשמי, אבל תמיד היה מוכן לתרום למען בית־הכנסת בגופו, בנפשו ובממונו. שמחת־תורה היה 'היום שלו'. מלבד ה'קידושים' המפוארים והמכובדים שערך בביתו בשמחת־תורה והזמין אליהם את כל המתפללים, ניצח בהתלהבות על ה'הקפות' שהתנהלו כמיטב המסורת החב"דית העתיקה, בשמחה עצומה ובהתלהבות רבה. בהקפה האחרונה הנהיג הרב ליפסקר שכל המתפללים יצאו בשיירה מחוץ לכותלי בית־הכנסת וימשיכו לחגוג ברחובה של עיר. תהלוכת המתפללים החוגגים ורוקדים כשבידיהם ספרי־התורה נמשכה עד בית־הכנסת הגדול ברחוב רוטשילד ומשם חזרה לבית־הכנסת חב"ד, מחזה מרגש שהיה לשם דבר בעיר כולה במשך שנים רבות.

כמו כן, ר' ישראל ע"ה יזם וניהל ביד רמה את ה'סדר ניגונים', מידי שבת בשבתו בשעת 'רעווא דרעווין', תפקיד אותו ממלא כיום חתנו הרה"ח ר' אלאור ולנר שי'.

כשעלה הרעיון להביא מזגנים לבית־הכנסת, ערך בעצמו את המגבית למטרה זו. וזה היה לפני כחצי יובל שנים, בתקופה שעוד לא היו מזגנים בכל בית בישראל, והמזגן נחשב למצרך יקר מאוד. באותה שנה שרר ביום כיפור חום כבד ונורא והרב ליפסקר החליט, בתיאום עם יתר גבאי בית־הכנסת, שבשנה זו כל המצוות והעליות לתורה יימכרו למי שיתרום מזגן חדש לבית־הכנסת. הוא עצמו ערך סבב בין המתפללים, התרים את פלוני במזגן שלם ואת אלמוני ב'חצי מזגן' וכך הביא לתרומה נכבדה שבה נקנו שמונת המזגנים הראשונים לבית־הכנסת.

והיו דברים נוספים שהרב ליפסקר המריץ ודחף באופן חזק

מאוד, ובכך סייע רבות להתפתחותה הנפלאה של הקהילה. 'אפשר לומר שבמובן מסוים כל ההתפתחות של הקהילה בעשרות השנים האחרונות נזקפת לזכותו', אומר אחד המתפללים.

החלום המופלא

הרב יוסף עזרן

הרב יוסף עזרן ז"ל, מי שכיהן במשך שנים רבות כרבה הראשי הספרדי של ראשון-לציון, סיפר על חלום מופלא שהיה לו עם הרבי:

יום שישי אחד בסוף שנת ה'למ"ד חיפש הרב עזרן את הרב סלמון, וכשעה לפני השבת הצליח ליצור עמו קשר. הוא סיפר, שכבר יומיים אשתו הרבנית מאושפזת. היא עומדת ללדת, יש סיבוך רציני, והוא לא יודע מה לעשות.

והנה הלילה הוא חולם שהוא נמצא בבית גדול עם הרבה אנשים סביבו. הוא שאל את אחד העומדים לידו: היכן אנו נמצאים? והלה ענה לו: האם כבודו לא יודע?! אנחנו בביתו של הרבי מליובאוויטש.

הרב התרגש מאוד, והשתוקק להיכנס אל הקודש פנימה. פתאום יוצא אחד הגבאים ומכריז ואומר: הרב עזרן נקרא להיכנס אל הרבי. הרב לקח את התיק שלו והזדרז להיכנס אל הרבי. הרבי הושיבו לידו ואמר: הרב עזרן, מה עם המזוזות שלך? הרב מאוד התפלא על שאלת הרבי, משום שקנה את המזוזות אצל סופר מומחה ידוע, וענה לרבי

שבוודאי הכול בסדר עם המזוזות. אמר לו הרבי אם כן, בוא נבדוק אותן.

הרב הוציא מתיקו מזוזה אחת, והרבי לקח אותה בידו, והראה באצבעו על שתי אותיות דבוקות, ואמר לו: הרי יש כאן דיבוק, וזה לא בסדר. הרב מאוד התפלא, והחל להסביר שיתכן ודיבוק כזה אינו פוסל. והרבי עונה לו: אם כן, תוציא את המזוזה השנייה. הרב הוציא את המזוזה השנייה, והרבי מראה באצבעו על האות ל' שראשה נמחק לגמרי, ובמקום הראש נהייה כתם גדול, ואומר לו: נו, זה הרי בוודאי לא בסדר...

הרב נשאר המום למראה עיניו, והרבי אומר לו: "הרב עזרן, תבדוק את המזוזות בביתך!" שאל הרב למי לפנות בעיר ראשון-לציון, והרבי ענה לו: "לך לחב"ד, והרב סלמון יבדוק את המזוזות". כך הסתיימה היחידות, והרב יצא מהחדר. הרב הצטער מאוד שלא שאל את הרבי בקשר לתפילין שלו, אך אז יצא הרבי מהחדר והמוני חסידים החלו לרוץ אחריו. גם הרב עזרן רץ אחרי הרבי ושאל: רבי, מה עם התפילין שלי? הרבי הסתכל עליו תוך כדי הליכה, ואמר: התפילין בסדר, אבל תבדוק את המזוזות".

הרב התעורר נרגש ביותר. כיוון שלא ניתן היה מקוצר הזמן לבדוק לפני השבת, ביקש הרב עזרן מהרב סלמון להגיע אל ביתו מיד במוצאי השבת. הרב סלמון מספר: כשהגעתי אל ביתו, נשארתי המום למראה עיני. הרב היה אדום ממש כמו אש להבה, רועד כולו, ורץ לאורך הפרוזדור שבביתו אנה ואנה. בראותו אותי, הראה לי את המזוזות ביד רועדת ואמר "תראו! תראו! ממש כמו שהרבי אמר לי בחלום. במזוזה הראשונה היה דיבוק חזק בין שתי האותיות נו"ן שבמילה: "ושננתם", ואילו במזוזה השנייה במילה "ולא יהיה מטר", ראש האות

ל' לא קיים כלל ויש רק כתם גדול של דיו. בשניהם המזוזה פסולה. ממש כמו שהרבי הראה לו בחלום.

כמעט כל המזוזות בבית היו עם בעיות. ואז נזכר הרב עזרון, שכאשר עבר דירה קבע מזוזות אלו באופן זמני, ומרוב טרדות לא החליף אותן במזוזות מהודרות. למחרת ילדה הרבנית בן! השם שניתן היה "מנחם יוסף", על שם הרבי והרבי הקודם, והסנדק היה הרה"ח הר' מענדל פוטרפס, שראה בו כנציגו של הרבי מליובאוויטש.

הרוח החיה בבית-הכנסת

מוסיף ומספר הרה"ח ר' יחיאל מלוב שי': "כשהגעתי לראשון-לציון בתשל"ג, כמעט שלא גרו בעיר חסידי חב"ד. אפילו התפלאתי מאוד איך הצליחו לשמור על נוסח חב"ד בבית-הכנסת. היו רק כמה אברכים חב"דיים שגרו אז בעיר, כמו ר' ישראל ליפסקר [ע"ה], ר' סעדיה חיל ור' שמעון שער (שני האחרונים עזבו את ראשון-לציון כעבור תקופה קצרה).

אני חשבתי מלכתחילה ללכת לגור במגדל העמק, לפי הצעה קוסמת שקיבלתי מהרב גרוסמן. אבל כשכתבתי על כך לרבי, ענה הרבי שאחפש דירה בסביבות תל-אביב ואז חשבתי על כמה הצעות. את ראשון-לציון עדיין לא הכרתי אז בכלל. כתבתי לרבי על כמה רעיונות, כמו חולון ובתי-ים, וגם על ראשון-לציון. הרבי מתח קו תחת המלים 'ראשון-לציון' במכתבי, ומאז אני גר כאן.

מלכתחילה הגעתי לכאן למטרת מגורים בלבד, אבל מיד נכנסתי לפעילות גדולה מאוד (מעבר לעבודתי ברשת אהלי יוסף יצחק'),

